

Rapport över svenska domareförbundets deltagande i internationella domarförbundets 60:e årsmöte den 11-16 november 2017 i Santiago, Chile

Från Sveriges Domareförbund deltog administrativa direktören Märit Bergendahl, ordförande och Johan Nordgren, ledamot i styrelsen.

Årsmötet hölls i en konferensanläggning i närheten av den stora stadsparken i Santiago. I mötet deltog representanter från förbundets 89 länder.

Årsmötet inleddes på förmiddagen med en välkomstceremoni. Talare var förutom internationella domareförbundets ordförande, bland annat den högsta domstolens ordförande och det chilenska domareförbundets ordförande. Talen handlade om vikten av opartiska domstolar och hur en politisering av verksamheten utgör ett hot mot många domstolsväsenden i världen.

Under mötesdagarna sker arbete omväxlande i hela IAJ, i fyra regionala grupper (där Sverige ingår i EAJ, den europeiska gruppen) och i fyra olika arbetsgrupper (Study Comissions) där Sverige representerades av Märit Bergendahl i första gruppen och Johan Nordgren i andra gruppen.

Arbetet i de regionala grupperna

Det europeiska domareförbundets (EAJ) möte inleddes med att uppmärksamma det faktum att Murat Arslan, efter nominering av europeiska domareförbundet, tilldelats Vaclav Havel priset för sitt arbete för oberoende domstolar i Turkiet. Murat Arslan arbetade tidigare i konstitutionsdomstolen och var ordförande i det turkiska domareförbundet. Förbundet har nu upplösts av president Erdogan, Murat Arslan har avsatts och sitter fängslad sedan ett år tillbaka.

Situationen för domare i olika medlemsländer, särskilt Turkiet, Polen och Bulgarien blev föremål för omfattande diskussioner.

Situationen i Turkiet diskuterades utifrån EAJs engagemang. Ingen turkisk domare deltog eftersom det turkiska domareförbundet YARSAV har upplösts och det nybildade förbundet har nekats medlemskap. Några turkiska domare som är föremål för rättsprocess har fått särskild stöttning från EAJ. En österrikisk delegat arbetar med att föra deras talan inför Europadomstolen. Problemet är dock att Europadomstolen menar att de turkiska domarna inte har uttömt de nationella möjligheterna först. Beträffande Mehmet Kaplan, en av domarna som är anklagad för terroristbrott, är hans aktiva roll i IAJ bl.a. som president i en av förbundets arbetsgrupper ett av bevisen mot honom. Presidenten i EAJ har pratat både i CCJE och andra sammanhang och då kritiserat situationen där. Turkiska delegater på mötena har hotat med att lämna Europarådet.

För att stötta domare i Turkiet som är under stark press, har europeiska domareförbundet bildat en fond. Pengarna ska gå till domare som förlorat sin försörjning på grund av sin kamp för domstolarnas oberoende. Totalt har ca 700 000 kr samlats in. Fonden har fått nästan 400 ansökningar och 65 har beviljats. De som beviljats får ca 300 euro i månaden under tre månader. I de flesta fall används pengarna av familjer till domare för att besöka dem i fängelset eller betala sjukvård.

Från **Polens** delegater kom mycket oroande information om de attacker på domstolsväsendet som domare och domstolar upplever. Uppfattningen är att den politiska majoriteten vill ta bort de hinder som begränsar deras handlingsutrymme. För att få med sig väljarna används propaganda i media för att förminska förtroendet för domstolarna. Internationella påtryckningar har hittills haft lite effekt.

EAJ antog en resolution angående situationen för domare i **Bulgarien**. En ny lag anger att domare måste ange medlemskap i intresseföreningar (såsom domareförbundet), samtidigt som det bulgariska domareförbundet kritiseras hårt i media. Enligt en annan lagändring ska det bulgariska HJC stängas av om man begår ett brott och HJC får också omedelbart stänga av domare när de blir föremål för förundersökning, oavsett vilket brott och utan att pröva proportionaliteten, ett beslut som kan överprövas först efter 18 månader.

I **Grekland** har en politisk strid uppstått där domareförbundet påstås vara ”press office for the opposition”. Det finns farhågor att regeringen vill ta kontroll över domstolarna för att få större manöverutrymme, efter förebild från Polen och Turkiet.

Europeiska domareförbundet har tagit initiativ till införandet av ett tilläggsprotokoll till Europakonventionen. Efter överläggningar i Strasbourg har man nu gått över till att arbeta för en internationell konvention om domares självständighet. Tanken är att man ska kunna väcka talan vid domstol om brott mot konventionen. Det är ett mycket långsiktigt arbete.

Nästa europeiska möte ska hållas under våren 2018 i Berlin och det tyska domareförbundet presenterade sitt arrangemang.

Arbetet i arbetsgrupperna

Arbetet i de fyra olika arbetsgrupperna (Study Commissions) följer ett tema varje år och inleds genom att temat fastställs och frågeformulär skickas ut ungefär ett halvår innan mötet. Frågeformulären ligger sedan till grund för diskussionerna som ska leda fram till vägledande uttalanden på området. Märit Bergendahl deltog i den första gruppen, där man främst behandlar statsrättsliga frågor samt frågor om domares oberoende och oavhängighet m.m., och som i år valt frågeställningen *The threats to the Independence of the judiciary and the Quality of Justice: workload, resources and budget*. Johan Nordgren deltog i den andra gruppen som hade valt temat *The use of technology in civil litigation matters*. Den tredje gruppen, som behandlar straffrätt, hade som ämne *The Sentencing of Criminal Offenders*, och den fjärde gruppen, som främst behandlar offentlig rätt och civilrätt, hade ämnet *Flexible and emerging labor relationship*, men i dessa grupper fanns inga svenska representanter.

Arbetet i IAJ

Under några år har IAJ arbetat med att ta fram en Universal Charter of Judges. Detta dokument antogs enhälligt av alla nationer vid årets möte. Tre länder hade ansökt om

medlemskap – Liberia, Guinea-Bissau samt Östtimor. En kommission för varje land hade sett över förutsättningarna för medlemskap för länderna. Liberia och Guinea-Bissau antogs utan större diskussion. Tveksamheten var större vad avser Östtimor, men samtidigt var det uppenbart att internationellt stöd skulle vara mycket värdefullt.

Ordförandena för arbetsgrupperna redovisade gruppernas arbete och presenterade sina slutsatser och rekommendationer. Frågor väcktes om hur arbetet i arbetsgrupperna fortsättningsvis ska bedrivas. Mötet avslutades med sedvanliga årsmötesfrågor.

Det marockanska domareförbundet som står värd för IAJ:s nästa årsmöte hösten 2018 presenterade sitt arrangemang.

Internationell konferens om domstolarnas självständighet

Under en av dagarna anordnades en konferens med paneldebatter om hur domares och domstolarnas självständighet beaktas i olika länder, t.ex. i frågan om hur utnämnings- och disciplinförfarande samt budgettilldelning organiseras.

Under mötesdagarna bjöds delegaterna på en guidad tour i presidentpalatset och en utflykt till Valparaiso och Vina del Mar.

Märit Bergendahl och Johan Nordgren